

Congressen

From fear to trust to cooperation – New authority & non violent resistance in human relations and society

6de internationale congres over nvr
georganiseerd door INA en AKJF
[online, 13-15 mei 2021]

Margo van der Stelt

Onder de prachtige titel *From fear to trust to cooperation* vond ten tijde van opnieuw fors oploeiend geweld in Israël, de bakermat van deze benadering, het zesde internationale congres over geweldloos verzet (nvr) plaats. Het werd georganiseerd vanuit Linz door het Institute for New Authority (INA) en de Academy Child Youth Family (AKJF) en bijgewoond door vele internationale collega's.

Wij bezochten dit inspirerende congres online vanuit een zaaltje binnen onze organisatie. We hebben opnieuw ervaren hoe de belangstelling voor dit gedachtegoed is toegenomen en hoe het inmiddels een belangrijke plek verworven heeft binnen het systeemgericht werken in onder andere jeugdzorg, psychiatrie, onderwijs en projecten in de wijk. Deze toenemende aandacht heeft mogelijk te maken met de behoefte aan houvast die we mijns inziens ontberen in alle reuring binnen ons vak. Geweldloos verzet sluit nauw aan bij nieuwe bewegingen in de jeugdzorg, zoals herstelgericht werken, de transformatie-opdracht binnen de jeugdzorg, maatschappelijke vraagstukken aangaande gezag, de ambitie te willen verbinden en samenwerken (wijkgericht) en het streven naar duurzamere oplossingen. Het gedachtegoed

van geweldloos verzet biedt suggesties en concrete handvatten in tijden van grote impasses en dreigende polarisatie, bij diepgevoelde onmacht en bij het leren verdragen van lijden en complexiteit. Met behulp van de principes van geweldloos verzet wordt telkens gepoogd vanuit de bereidheid tot eenzijdige verandering van attitude met volharding en steun destructieve patronen te doorbreken en ruimte te creëren voor herstel van relaties, samenwerking, hoop en troost.

Deze grote uitdagingen vragen behalve een lange adem, ook de moed om steeds opnieuw te proberen datgene te doen waarvan je altijd gedacht had het niet te kunnen opbrengen. En zo pak ik de vraag om in twaalfhonderd woorden een recensie te schrijven van deze driedaagse, waar zo'n tachtig lezingen en workshops geboden werden ook maar op als 'een uitdaging'...

Peter Jakob, klinisch psycholoog, systeemtherapeut in het Verenigd Koninkrijk, en Willem Beckers, systemisch psychotherapeut bij de Interactie-Academie, verzorgden een workshop over *imaginary methods*. Bij deze methode oefenen ouders met imaginatie, waarbij ze worden uitgedaagd zich een voorstelling te maken van momenten van invloed en ze deze trachten te verbinden aan toekomstige doelen. Het uitgebreid stilstaan bij de sensorische beleving en het verbinden van deze ervaringen met een metafoor, blijkt daarbij een krachtig middel. Ouders leren deze beelden steeds weer op te roepen en beschikbaar te krijgen. Ze kunnen hiermee toekomstige ervaringen visualiseren waardoor zij nog te verwachten spannende

From fear to trust to cooperation

situaties en uitdagingen beter tegemoet kunnen treden.

Haim Omer, grondlegger van de methode van geweldloos verzet en emeritus hoogleraar psychologie in Tel Aviv, gaf een opsomming van nieuw wetenschappelijk onderzoek, boeken en publicaties en preludeerde op een hernieuwde, inmiddels derde druk van het standaardwerk *Geweldloos verzet in gezinnen*. Aan het slot van de dag kwam Omer terug op zijn lezing, met excuses en de mededeling dat hij er ontevreden over was. Hij vond een en ander achteraf gezien te veel een opsomming van informatie en te weinig een verhaal. Een mooi voorbeeld in de categorie *practice what you preach* (herstelgebaar na eigen 'tekortschieten').

Later op de dag presenteerde Omer samen met Zohar Lotringer (psycholoog en PhD) een therapeutische interventie die zij samen hebben ontwikkeld vanuit de principes van waakzame zorg (gebaseerd op geweldloos verzet) voor ouders van jeugddelinquenten. Hierbij ligt de focus vooral op de samenwerking tussen ouders en politie en op het verhogen van de aanwezigheid van ouders in het leven van de jongeren.

Christoph Göttl, kinder- en jeugdpsychiater, psychotherapeut en leidinggevende bij het Scientific Committee on NeuroDe-escalation, combineert neuro-de-escalatie met geweldloos verzet. Hij maakt voornamelijk gebruik van de ruimte en tijd tussen stimulus en respons, om te kunnen oriënteren en te anticiperen op een juiste reactie. Hij richt zich op de situatie 'als het ijzer heet is' en op het samen reguleren van heftige emoties. Göttl baseert zijn aanpak op de theorie van Stephen Porges over de stressreactie, de neurobiologische activiteit bij escalierend gedrag. Göttl beschreef hoe je eerst de aandacht van de ander (de jongere) moet trekken, door te klappen en

hard de naam te noemen en het zogenaamde reptielenbrein te triggeren, zodat de ander zich moet heroriënteren. De jongere zal zich richten op jou en op basis van jouw uitstraling bepalen wat zijn reactie zal zijn en hoe veilig het is. Je helpt de ander dus zichzelf te reguleren door zelf kalmte uit te stralen en de ander het gevoel te geven dat je hem daadwerkelijk ziet. Het is daarna makkelijker om iemand uit de situatie te krijgen. En dat met de nadruk op samen: 'We nemen samen even een timeout.' Göttl beklemtoonde hierbij het belang van lichaamstaal.

Eliane Wiebenga en Hans Bom, beiden klinisch psycholoog, psychotherapeut en systeemtherapeut bij het Lorentzhuys in Haarlem, lanceerden de term *connecting authority* (verbindend gezag), waar zij eerder over schreven in het *Tijdschrift voor Psychotherapie* (Bom & Wiebenga, 2017, 2020). Wiebenga betoogde dat geweldloos verzet meer is dan systemisch gereedschap. De term verbindend gezag introduceert eerder een nieuwe visie op relaties en is een pleidooi voor de juiste attitude. Wiebenga onderstreepte dat we geen macht nodig hebben om leiding te kunnen geven en pleitte voor het bezien van autoriteit en gezag als een relatie. Het gaat niet over winnen, maar over volhouden. Een goede alliantie is effectiever dan welke methode ook. In het werken met ouders betekent dit praten met in plaats van tegen ouders. Pas wanneer je ouders ziet, kun je ook het kind zien. Samen met ouders moed verzamelen om wanneer de situatie daarom vraagt te kunnen optreden, te begrenzen en niet weg te kijken. Ook presenteerde Wiebenga een kompas dat richting kan geven bij het op- en afschalen van gezag. Hans Bom onderstreepte de steeds terugkerende wisselwerking tussen houding, waarden en overtuigingen. Hij legde uit hoe verbindend gezag is gebaseerd op de pijlers van

geweldloos verzet en daarmee op de filosofische aannamen van de 'tragische visie'. Kort gezegd: tragische aannamen worden hier tegenover demonische aannamen gezet (het geloof in het kwaad en demonen en de noodzaak tot het uitbannen ervan). Lijden, lot en pech worden gezien als onlosmakelijk onderdeel van het leven. Aanvaarding, compassie, troost en een houding van 'constructief fatalisme' worden als alternatieve oplossing voor het mysterie van het lijden geboden, alsook de wetenschap dat niemand schuld draagt aan de vele soorten lijden, het loslaten van de illusie van controle en tot slot het besef dat streven naar gedeeltelijke verbetering en eerdergenoemde aanvaarding het hoogst haalbare zijn (Alon & Omer, 2006, 2021).

Veel aandacht was er in diverse workshops voor het betrekken van het netwerk rond gezinnen. Tal van contexten (zoals politie, onderwijs en management) waarbinnen gewerkt wordt met geweldloos verzet en ook methodieken die zich er naadloos toe verhouden, passeerden verder de revue. Ook werden we getraakteerd op inspirerende lezingen met een meer filosofisch en politiek karakter, en prachtige zinsneden en quotes waarvan ik tot slot die van Eliane Wiebenga wil noemen: 'Attitude is a little thing that can make a big difference.'

Margo van der Stelt werkt als systeemtherapeut bij Levvel, academisch centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie en jeugdzorg in Amsterdam. E-mail: m.vanderstelt@levvel.nl.

Literatuur

- Alon, N., & Omer, H. (2006). *The psychology of demonization – Promoting acceptance and reducing conflict*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers. Vertaald als: Alon, A., & Omer, H. (2021). *Geweldloos verzet in therapie en bij conflicten – De psychologie van demoniseren*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Bom, H., & Wiebenga, E. (2017). Verbindend gezag – Naar een nieuwe vorm van autoriteit gebaseerd op principes van geweldloos verzet. *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 43(3), 269-289.
- Bom, H., & Wiebenga, E. (2020). Met een passende attitude wordt een interventie pas waardevol – Over het palet van attitudes bij verbindend gezag en geweldloos verzet. *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 46(4), 276-293.

Websites

- www.geweldloosverzetnieuweautoriteit.nl
www.haimomer-nvr.com
www.neurodeescalation.com
<http://www.newauthority.net>
<https://people.socsci.tau.ac.il/mu/haimomer>